

НЕДОРУСВА Д.В.,

*студентка спеціальності «Соціальна робота»
Національного університету «Запорізька політехніка»;*

СЕРГА Т.О.,

*кандидат соціологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Соціальної роботи»
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

СІМЕЙНІ ФОРМИ ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ, ЩО ЗАЛИШИЛИСЬ БЕЗ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ

Діти, позбавлені батьківського піклування, – це діти, які залишилися без піклування батьків у зв'язку з позбавленням їх батьківських прав, відібранням у батьків без позбавлення батьківських прав, визнанням батьків безвісно відсутніми або недієздатними, оголошенням їх померлими, відбуванням покарання в місцях позбавлення волі та перебуванням їх під вартою на час слідства, розшуком їх органами Національної поліції, пов'язаним з відсутністю відомостей про їх місцезнаходження, тривалою хворобою батьків, яка перешкоджає їм виконувати свої батьківські обов'язки, а також діти, розлучені із сім'єю, підкинуті діти, батьки яких невідомі, діти, від яких відмовилися батьки, діти, батьки яких не виконують своїх батьківських обов'язків.

Діти без батьківського піклування можуть мати складнощі з соціальною адаптацією. Вони можуть почувати відчуженість та відсутність стабільності, що ускладнює їхню можливість успішно інтегруватися у суспільство та розвиватися в ньому. Брак стабільності та підтримки може призвести до недостатнього розвитку особистості, навчальних та соціальних навичок, що ускладнює їхню здатність досягти успіху в подальшому житті. Загалом, проблема дітей без батьківського піклування залишається актуальною через їхню велику потребу в захисті, підтримці та можливостях для успішного розвитку.

Вирішення проблеми дітей без батьківського піклування вимагає комплексного підходу. Суспільство повинно забезпечити систему

соціальної підтримки та опіки, яка забезпечить дітям стабільність, безпеку та можливості для розвитку та самореалізації. Це включає в себе створення дитячих будинків, прийомних сімей, опікунських програм, а також розвиток програм соціальної та психологічної підтримки [1].

В Україні на сьогодні діють такі сімейні форми виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, як: усиновлення, опіка, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу та патронат над дитиною. Проте, саме усиновлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, було та залишається пріоритетною формою влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування.

Опіка та піклування, як сімейна форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, встановлюється для забезпечення виховання дітей, які внаслідок смерті батьків, хвороби або якщо батьки цих дітей стосовно них позбавленні батьківських прав чи з інших причин залишилися без батьківського піклування. Опікун призначається за його особистою заявою та перевага надається особам, які перебувають у родинних відносинах із дитиною, проте потрібна згода дитини. Опіка та піклування встановлюється за місцем проживання дитини або майбутнього опікуна/піклувальника. Опіка встановлюється над дітьми, які не досягли чотирнадцяти років та залишилися без батьківського піклування. Піклування встановлюється над неповнолітніми дітьми віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Опікун призначається з осіб, які є близькими дитині, або інших осіб, із врахуванням їхньої можливості виконувати опікунські обов'язки. Також, при встановленні опіки будуть враховуватися стосунки, які склалися між тим, хто пропонується в опікуни, та дитиною. Побажання самої дитини враховуються при досягненні нею десятирічного віку.

Усиновлення – це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю дитини на правах дочки чи сина, яке здійснене на підставі рішення суду, окрім випадків, коли здійснюється усиновлення дитини, яка є громадянином України, але проживає за межами України.

Дитячий будинок сімейного типу, як сімейна форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, це прийняття за плату в родину, яка створюється за бажанням подружжя або окремої особи, яка не перебуває у шлюбі, на виховання та для спільного проживання не менше п'яти дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальна кількість дітей, включаючи рідних, у цій сім'ї не може перевищувати десяти осіб. Вихованці перебувають у дитячому будинку сімейного типу до досягнення ними вісімнадцятирічного віку, а в разі

продовження навчання – до його закінчення, але не пізніше досягнення ними двадцяти трьох років.

До дитячого будинку сімейного типу в першу чергу влаштовуються діти, які перебувають між собою в родинних стосунках, за винятком випадків, коли за медичними показаннями або з інших причин, ці діти, не можуть виховуватися разом. Діти, які є вихованцями дитячого будинку сімейного типу мають право підтримувати особисті контакти із своїми біологічними батьками та іншими родичами, у випадку, якщо це не суперечить їхнім інтересам та не заборонено відповідним рішенням суду, і у разі зміни обставин, що призвели до сирітства, можуть повертатися в біологічні родини. Форму спілкування дітей-вихованців із родичами визначає орган опіки та піклування за погодженням із батьками-вихователями.

Прийомна сім'я – це сімейна форма влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, коли сім'я або окрема особа, яка не перебуває у шлюбі, що добровільно, за плату взяла з установ для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, на виховання та спільне проживання від одного до чотирьох дітей.

Українське законодавство встановлює жорсткі вимоги щодо позбавлення батьківських прав. Це важливий аспект у сфері захисту прав та інтересів дітей, який визначається чіткою процедурою та критеріями, що повинні бути виконані для здійснення такого рішення.

Згідно із Сімейним кодексом України, позбавлення батьківських прав можливе лише у судовому порядку. Це означає, що рішення про позбавлення батьківських прав може бути прийняте тільки судом після ретельного розгляду всіх обставин справи [2].

Таким чином, в Україні існують різні правові форми сімейного влаштування дітей-сиріт та дітей, які залишились без батьківського піклування. Завдяки цьому кожна дитина отримує соціальну підтримку та опіку в залежності від своєї індивідуальної життєвої ситуації.

Список використаних джерел

1. Збірник нормативно-правових актів з питань діяльності спеціалізованих закладів і формувань у сфері соціальної підтримки сім'ї, дітей та молоді / Леонтьєва Л.Є., Вакуленко О.В. Київ, 2007. С. 106–115.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 2002 р. № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2002, № 21-22, ст.135.